

Nieuwsbrief nr 2, juli 2018

Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting

De Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting heeft tot doel het bevorderen van onderzoek, onderwijs en verspreiding van kennis over Martin Luther en zijn theologie, alsmede over de geschiedenis van het lutheranisme in het algemeen en die van het lutheranisme in de Nederlanden in het bijzonder. Daartoe heeft de stichting een bijzondere hoogleraarsplaats gevestigd aan de Theologische Universiteit Kampen. Deze leerstoel wordt bezet door prof. dr. Sabine Hiebsch.

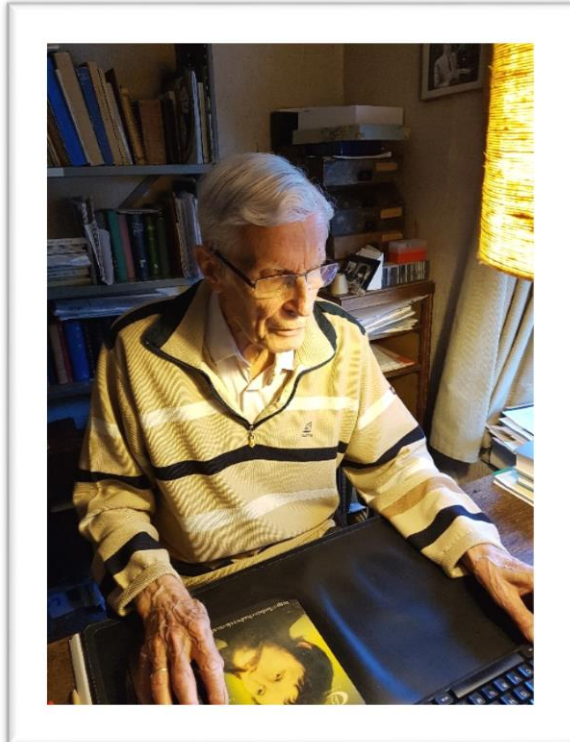
Inhoud

<i>In Memoriam Johannes Pieter Boendermaker, 7 juli 1925 – 3 mei 2018</i>	2
<i>Inauguratie prof. dr. Sabine Hiebsch</i>	3
<i>Luther voor Leken</i>	5
<i>Column van prof. dr. Sabine Hiebsch</i>	6

Bovenkerk Kampen

In Memoriam Johannes Pieter Boendermaker, 7 juli 1925 – 3 mei 2018

Op 3 mei overleed mijn vader, Joop Boendermaker.

De Kooiman-Boendermaker-Luther-Stichting en de leerstoel van Sabine Hiebsch in Kampen dragen zijn naam en dat is geen toeval. Hij was zeer betrokken bij wat eerst een onderzoeksplaats was aan de VU, toen een onderzoeksplaats in Kampen en nu een hoogleraarschap. Bij elk van deze stappen leefde hij intens mee en pleitte hij binnen en buiten de lutherse gemeenschap voor (financiële) steun. Toen het voor hem te zwaar werd om zo betrokken mee te denken, heb ik een bestuursrol aanvaard, zodat hij alles wat meer kon loslaten.

Hij zag de onderzoeksplaats en de leerstoel als een voortzetting van zijn wetenschappelijke Lutheronderzoek,

zoals hij dit in de Amsterdamse tijd aan de UVA kon doen.

Zijn Lutheronderzoek, dat voortbouwde op dat van zijn leermeester professor Kooiman, kreeg nieuwe impulsen door de theologie van de 'Amsterdamse School'. Het samen met studenten Luthers teksten lezen en bespreken trok vele Duitse studenten en kreeg ook internationaal de aandacht. Dit wetenschappelijk onderzoek had voor hem ook maatschappelijke en pastorale consequenties.

Ik ben geen Lutheronderzoeker en zelfs geen theoloog, dus ik laat liever aan Sabine Hiebsch over om uit te leggen wat Luther gezegd heeft en hoe de rol van Lutheranen in Nederland geweest is. Dat kan Sabine goed, zowel internationaal op wetenschappelijke congressen als dichterbij huis voor leken in boeken, artikelen, columns en lezingen.

Maar ik weet wel dat mijn vader trots vertelde dat onze grondwet door een Lutheraan is geschreven, namelijk Thorbecke, en dat mijn vader mij een genadig, barmhartig en liefdevol geloof voorleefde, steeds onderbouwd met Luthercitaten! Hij benadrukte dat niets menselijks Luther vreemd was en dat wij ook niet perfect hoeven te zijn. We hoeven de genade immers niet te verdienen? Nooit was het geloof beklemmend of belastend in mijn opvoeding, altijd vreugdevol en bevrijdend.

Mijn vader vond het wonderlijk en geweldig dat juist in Kampen aan de TUK zoveel belangstelling was voor Luther. Toen hij er geweest was op de feestelijke 'dies' op 6 december 2017, waar hij als een eregast behandeld werd, was hij er van overtuigd dat dit een goede plek was voor de Kooiman-Boendermaker Leerstoel. Daar was hij zodanig van overtuigd dat hij vervolgens besloot zijn Lutherbibliotheek na te laten aan de TUK. Nog voor hij overleed hoorde hij dat deze nalatenschap in dank werd aanvaard.

Nog in de laatste weken van zijn leven, vroeg mijn vader mij regelmatig naar de voortgang van het bestuurswerk voor de KBLs. Het was belangrijk voor hem. Hij heeft helaas de inauguratie van Sabine niet meer mee kunnen maken. Maar hij heeft ervan geweten en dat is in feite genoeg.

Conny Boendermaker

Inauguratie prof. dr. Sabine Hiebsch

Op 29 juni 2018 vond in de monumentale Bovenkerk te Kampen de inauguratie plaats van prof. dr. Sabine Hiebsch als bijzonder hoogleraar op de Kooiman-Boendermaker Leerstoel voor Luther en de geschiedenis van het (Nederlandse) lutheranisme aan de Theologische Universiteit Kampen.

Veel genodigden en belangstellenden waren naar Kampen gekomen. Ook mr. Max van der Klooster van het moderamen der generale synode van de Protestantse Kerk in

Nederland en dr. Andreas Wöhle van de lutherse synode waren aanwezig, alsmede een aantal sponsors en predikanten.

Het was een stijlvolle maar ook heel feestelijke plechtigheid, mede dankzij de muzikale omlijsting door organist Pieter van Dijk en de cantorij van de universiteit onder leiding van Sander van den Houten.

© DickVos

Er was ook ruimte voor gemeentezang en schriftlezing.

Na een warm welkomstwoord door de vice-rector dr. A.L.Th. de Bruijne vond de installatie plaats, onder het toezien van het cortège. Professor Hiebsch is de eerste vrouwelijke hoogleraar aan de Theologische Universiteit Kampen, 100 jaar na de eerste vrouwelijke hoogleraar in Nederland, Johanna Westerdijk, en ze werd benoemd op 31 oktober 2017, precies 500 jaar nadat Luther zijn 95 stellingen bekend maakte.

Daarna hield professor Hiebsch haar inaugurele rede, die werd ondersteund door de projectie op twee schermen van kernwoorden en –zinnen, aangevuld met illustraties. Zij legde eerst de naam van de leerstoel uit, waarbij ze sprak over haar bijzondere band met de helaas onlangs overleden professor Joop Boendermaker, een van de naamgevers van de leerstoel, die haar altijd zeer heeft geïnspireerd.

Vervolgens plaatste zij de geschiedenis van Luther en Nederland in verleden, heden

en toekomst. Deze uiteenzetting was bijzonder helder en interessant.

Voor de nabije toekomst zal professor Hiebsch zich inspinnen voor het onderwijs aan de studenten, zowel via hoorcolleges als door het samen lezen van Luthers teksten, zodat zij een gedegen kennis van Luther en het Nederlandse lutheranisme meebrengen bij hun latere

© DickVos

werk in kerk en maatschappij, hetgeen van grote waarde is voor de kerk in brede zin. Ook de vertaalslag van haar onderzoek naar breder publiek door middel van publicaties en lezingen maakt deel uit van haar leeropdracht. Daarnaast hoopt zij nog veel onderzoek te verrichten in de komende jaren.

Tenslotte sprak zij haar dank uit aan allen die deze leerstoel mogelijk hebben gemaakt, zoals het bestuur van de Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting en de sponsors. Ook bedankte zij collega's die haar zeer tot steun zijn geweest, alle medewerkers aan haar inauguratie en allen die op deze dag naar Kampen waren gekomen. Zij sloot af met een speciaal dankwoord aan haar familie.

Na de oratie feliciteerde dr. Hans van der Meer, adviseur van de Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting en lid van het curatorium van deze bijzondere leerstoel, professor Hiebsch namens het stichtingsbestuur.

Vervolgens werd haar nieuwe boek "Luther voor leken" gepresenteerd door de heer Peter Johannes van uitgeverij Vuurbaak, waarna professor Hiebsch het eerste exemplaar daarvan aanbood aan mevrouw Conny Boendermaker, dochter van professor Boendermaker.

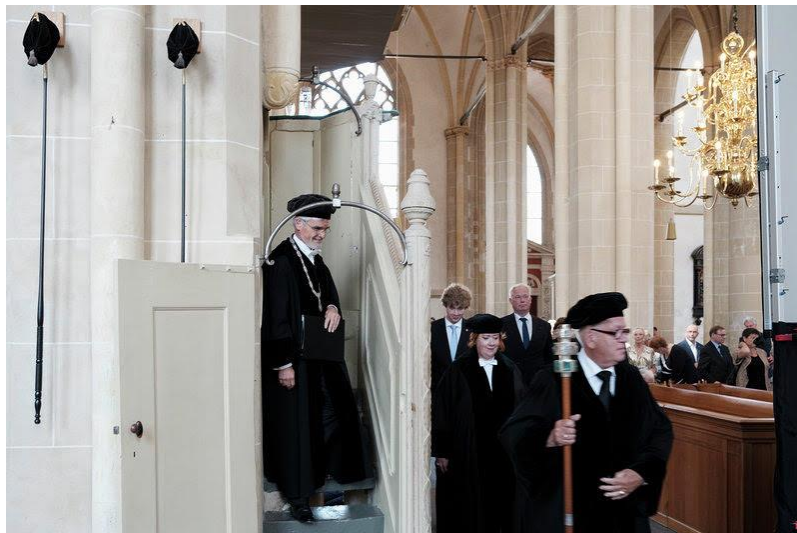
© DickVos

Mevrouw Boendermaker sprak een ontroerend dankwoord, waarin ze onder andere zei dat haar vader een wetenschapper was die wetenschap wilde brengen aan mensen die wilden weten.

Na de officiële inauguratie was er een feestelijke receptie, zodat alle aanwezigen professor Hiebsch persoonlijk konden feliciteren.

Liesbeth ten Broecke-Oosterveen

Voor de tekst van de oratie klik [hier](#)

© DickVos

Klik voor meer foto's van de inauguratie [hier](#)

Voor verslag van de inauguratie en samenvatting van de rede in diverse dagbladen, klik [hier](#)

Luther voor Leken

Tijdens de inauguratie van prof. dr. Sabine Hiebsch werd haar nieuwste boek gepresenteerd:

Luther voor Leken (Vuurbaak, 2018, € 12,50).

De uitgever kondigde het boek als volgt aan:

'In *Luther voor Leken* beschrijft Lutherkenner Sabine Hiebsch het leven van deze wereldberoemde hervormer: zijn zoektocht naar God in het klooster, zijn kritiek op de gangbare theologie, maar ook op de kerkelijke misstanden en het instituut van de katholieke kerk. Toen de kerk Luther buiten haar muren plaatste, stond deze voor de uitdaging nieuwe structuren te ontwikkelen: het begin van een nieuwe kerk. Voor iedereen die zoekt naar een korte kennismaking met Luther, biedt *Luther voor Leken* een heldere introductie'.

Prof. dr. Roel Kuiper, rector van de TUK en fractievoorzitter Eerste Kamer van de ChristenUnie

heeft een Woord vooraf geschreven.

Voor besprekingen in de pers (oa Volkskrant en Nederlands Dagblad) klik [hier](#).

Column van prof. dr. Sabine Hiebsch

Lutherana Wereldwijd

Een Reformatiezegel voor Spanje

Het *Lutherjaar 2017* kreeg de meeste aandacht in de landen waar het lutheranisme een geleefde religie is. Maar ook in hoofdzakelijk katholieke landen zoals Spanje en Portugal werden congressen en lezingen over Luther en de reformatie georganiseerd. In Spanje zal in 2019 opnieuw nationale aandacht zijn voor de reformatie. Na een eerste afwijzing in 2016 heeft de Filatelie-commissie een nieuwe aanvraag gehonoreerd en in april jl bekend gemaakt dat zij in januari 2019 een Reformatiezegel zal uitgeven. Met deze speciale postzegel zal worden herdacht dat 450 jaar geleden – in 1569 – de *Reina-Valerabijbel*, een van de eerste complete Spaanstalige bijbelvertalingen én wereldwijd de meest gebruikte, werd gepubliceerd. Deze bijbelvertaling heeft de bijnaam 'Biblia del Oso' – 'Bijbel van de Beer' omdat op de titelpagina een beer is afgebeeld die honing eet. Deze titelpagina zal op de postzegel te zien zijn.

De *Reina-Valerabijbel* heeft een interessante connectie met het Nederlandse lutheranisme. De bijbel dankt haar naam aan de vertaler, Casiodoro de Reina (ca. 1520-1594), en aan Cipriano de Valera (1532-1602), die vanaf 1582 deze vertaling reviseerde. In zijn sterfjaar verscheen de eerste herziene versie.

Casiodoro de Reina was één van de kleurrijkste figuren uit de periode van de reformatie. Als monnik in de Orde van de Heilige Hiëronymus (O.S.H.) in een klooster vlakbij Sevilla kwam hij in aanraking met het gedachtegoed van Luther. Al in 1518/1519 waren Luthers geschriften, in het Latijn of in een Latijnse vertaling, in Spanje bekend. Na 1520 werden zelfs veel van zijn geschriften in het Spaans vertaald. In 1557 wist Reina voor de Spaanse inquisitie te vluchten. In 1562 werd hij in afwezigheid als ketter veroordeeld en zijn afbeelding in een *auto-da-fé* ritueel verbrand.

Reina verbleef in Genève, Londen, Antwerpen, Frankfurt en Straatsburg, steden die een centrale rol speelden in het herbergen van religieuze vluchtelingen en die daardoor mede vorm gaven aan de verschillende stromingen van de reformatie.

Van 1578 tot 1585 was Casiodoro de Reina predikant van het Franstalige deel van de lutherse gemeente in Antwerpen. Hij schreef onder andere een instructie voor de lutherse huiskerken en een catechismus die in meerdere talen werd gepubliceerd. Toen Antwerpen in 1585 weer onder strikt katholiek bewind kwam, de zgn. *Val van Antwerpen*, trok hij met het grootste deel van de Franstalige lutheranen naar Frankfurt. In de beginfase van de lutherse gemeenschap in de Noordelijke Nederlanden gaf hij dikwijls vanuit Frankfurt advies in theologische kwesties.

De Spaanse Reformatiezegel zal volgend jaar dus iemand herdenken die ook een belangrijke plaats heeft in de geschiedenis van het Nederlandse lutheranisme.

Prof. dr. Sabine Hiebsch, *Kooiman-Boendermaker Leerstoel voor Luther en de geschiedenis van het (Nederlandse) lutheranisme*, Theologische Universiteit Kampen.

Deze column mag onverkort worden overgenomen, voorzien van bronvermelding

COLOFON

Secretariaat

E: secretariaat.kblstichting@gmail.com

Penningmeester

Van Houtenlaan 31, 1945 SJ Beverwijk

T: 0251-235126

E: k.ten.broecke@kpnplanet.nl

KvK nr.: 68634641

IBAN: NL15 INGB 0007 7600 41

BIC: INGBNL2A

T.n.v.: Kooiman-Boendermaker-Luther Stichting

Prof. dr. Sabine Hiebsch

shiebsch@tukampen.nl

Anmelden voor de Nieuwsbrief kan via een email naar

secretariaat.kblstichting@gmail.com